

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lutego 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)

SSN Jan Górowski (sprawozdawca)

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian

w sprawie z powództwa „M.(...)” Spółki Akcyjnej w M.

przeciwko G. Ł.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 9 lutego 2005 r.,

zażalenia strony powodowej na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 11 sierpnia 2004 r., sygn. akt I ACa (...), [I WCK (...)],

odrzuca zażalenie.

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 11 sierpnia 2004 r. Sąd Apelacyjny odrzucił wniosek powódki o przywrócenie terminu do uiszczenia wpisu od kasacji, wobec przyjęcia, że jest on niedopuszczalny.

W zażaleniu powódka wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W postępowaniu drugoinstancyjnym zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie Sądu drugiej instancji odrzucające kasację, a także na postanowienia, które kończą postępowanie w sprawie, ale nie są postanowieniami w przedmiocie odrzucenia pozwu (wniosku) lub umorzenia postępowania (od nich przysługuje kasacja), a także nie są postanowieniami wydanymi w wyniku rozpoznania zażalenia na

postanowienie sądu pierwszej instancji i to pod warunkiem, że jest to sprawa, w której przysługuje kasacja.

Dopuszczalność zażalenia zależała więc od odpowiedzi na pytanie, czy zaskarżone postanowienie jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie. Uwzględniając dorobek judykatury i literatury można przyjąć, że do tej kategorii należą postanowienia, których uprawomocnienie się zamyka drogę do rozstrzygnięcia sprawy co do istoty przez sąd danej instancji, jeżeli w chwili ich wydania sąd jest zwolniony z obowiązku dalszego rozpoznawania sprawy (por. uzasadnienia uchwał składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2000 r. III CZP 31/00, OSNC 2001, nr 2, poz. 22 i z dnia 24 listopada 1998 r., III CZP 44/98, OSNC 1999, nr 5, poz. 87).

Tymczasem postępowanie o przywrócenie stronie terminu do dokonania czynności procesowej jest postępowaniem wypadkowym względem głównego nurtu postępowania. Celem tego postępowania nie jest, ani rozstrzyganie o zasadności roszczeń dochodzonych przez strony, ani też o dopuszczalności wyrokowania w sprawie. Zadanie sądu rozpoznającego wniosek strony o przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej sprowadza się do oceny jego dopuszczalności i zasadności. W postępowaniu tym sąd ustala czy zgłaszając wniosek strona zachowała wymagania formalne, oraz czy nie dokonanie czynności w przepisany terminie nie było spowodowane przez okoliczności wywołane przez stronę. Nie są to jednak nigdy okoliczności składające się na podstawę faktyczną powództwa ani też okoliczności decydujące o dopuszczalności rozpoznawania sprawy.

Wprawdzie postanowienie oddalające, czy odrzucające wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia środka odwoławczego, oraz postanowienie o oddaleniu bądź odrzuceniu wniosku o przywrócenie terminu do uiszczenia wpisu od kasacji, jako kończące to postępowanie wypadkowe zamykają drogę do uzyskania wyroku (postanowienia co do istoty sprawy) sądu wyższej instancji, niemniej orzeczenia te nie stanowią przeszkody do nadania prawidłowego biegu dalszemu postępowaniu w sprawie.

Złożenie wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia środka odwoławczego, czy też do uiszczenia opłaty od takiego środka, następuje albo przed podjęciem tej czynności, gdy strona zdaje sobie sprawę z uchybienia terminowi i wnosi o jego sanację, albo już po jej podjęciu, gdy sąd – stwierdziwszy przekroczenie terminu – środek ten odrzucił. W obu wypadkach, zgodnie z art. 169 § 3 k.p.c., równocześnie z wnioskiem strona powinna dokonać czynności procesowej, a więc wnieść środek odwoławczy, przy

czym dotyczy to także sytuacji, w której środek ten, jako spóźniony, został uprzednio odrzucony.

Odrzucenie środka odwoławczego niweczy wszelkie skutki procesowe związane z jego wniesieniem, a nawet zapobiega ich powstaniu, to też dawna praktyka sądowa polegająca na traktowaniu środka odwoławczego prawomocnie odrzuconego jako ponownie wniesionego wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu jest wadliwą i nie znajdującą uzasadnienia w przepisach kodeksu postępowania cywilnego (porównaj postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 1999 r. IIICKN 367/99 OSNC 2000 nr 3, poz. 47 oraz uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2000 r. III ZP 1/2000 OSNC 2001, nr 1, poz. 1).

Według art. 168 § 1 k.p.c. wniosek o przywrócenie terminu może dotyczyć czynności procesowej, przy czym równocześnie z jego wniesieniem strona powinna dokonać tej czynności. Czynnością procesową jest wniesienie środka odwoławczego. Kasacja jako środek odwoławczy powinna spełniać nie tylko wymogi formalne i wymogi konieczne do uznania że jest skargą kasacyjną, ale też warunkiem jej skutecznego wniesienia jest uiszczenie od niej opłaty sądowej (art. 16 ustęp 1 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r. Nr 9, poz. 88 ze zm. – dalej „u.k.s.c.”). Kasacja od której nie została uiszczona w wyznaczonym terminie opłata w prawidłowej wysokości podlega odrzuceniu.

W judykaturze kilkakrotnie wyrażono pogląd, że opłacenie środka odwoławczego nie jest odrębną czynnością procesową, w rozumieniu art. 169 § 3 k.p.c., lecz stanowi jej element (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2002 r., IV CZ 92/02, nie publ. i z dnia 12 lipca 1957 r. I CZ 131/57, OSPiKA 1958, poz. 103) i że z tego względu nie może być skutecznie wniesiony wniosek o przywrócenie terminu do uiszczenia opłaty od środka odwoławczego. Wyrażano także i pogląd przeciwny (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 września 1981 r., II CZ 107/81, nie publ. i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 1979, IV CR 232 /79, OSPiKA 1980, nr 7 – 8, poz. 143).

Rozstrzygnięcie tej kontrowersji jest jednak zbędne do rozstrzygnięcia zażalenia, skoro postanowienie odrzucające taki wniosek nie jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie, gdyż nie wyklucza wniesienia wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia kasacji.

Według art. 5 u.k.s.c. obowiązek uiszczenia opłaty sądowej powstaje dopiero w chwili wniesienia do sądu pisma podlegającego opłacie. Zatem z treści tego przepisu

wynika, że wniosek o przywrócenie terminu do uiszczenia opłaty od środka odwoławczego mógłby być skutecznie wniesiony tylko wtedy gdy środek taki został faktycznie wniesiony, lecz nie został w terminie opłacony, jak również pod warunkiem, że nie został jeszcze odrzucony. Uprawomocnienie się bowiem postanowienia o odrzuceniu nieopłaconego w terminie środka odwoławczego wniesionego od orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie powoduje, że takie postanowienie jest także wiążące dla sądu (art. 365 k.p.c.). Jako kończące postępowanie w sprawie nie może być więc uchylone na podstawie art. 359 k.p.c.

Sam zatem wniosek o przywrócenie terminu do uiszczenia opłaty, bez wniesienia środka odwoławczego jest więc przedwczesny, gdyż w chwili jego zgłoszenia strona nie ma obowiązku uiszczenia takiej opłaty, dlatego aby mógł on zostać uwzględniony strona ma obowiązek, wraz z wnioskiem wnieść środek odwoławczy ponownie, gdy wniesiony poprzednio został odrzucony.

Z tych względów zażalenie uległo odrzuceniu (art. 373 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 394¹ § 3 k.p.c. oraz art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98).